
Maďarština na UK slaví dvojí výročí

Maďarština na UK slaví dvojí výročí

Dne 15. března 1883 schválilo vídeňské ministerstvo kultu a vyučování Františka Brábka za lektora maďarštiny na Filozofické fakultě pražské české univerzity. Od té doby můžeme napočítat kulatých 130 let, co je maďarština – pro nás na jednu stranu poněkud exotický, na druhou stranu geograficky velmi blízký jazyk – jakožto předmět výuky na naší univerzitě přítomná téměř kontinuálně. To je vhodná příležitost, abychom si připomněli jak osobnost F. Brábka, tak vůbec dějiny vyučování maďarštiny a maďarské filologie na Univerzitě Karlově.

Historie výuky maďarštiny na univerzitě v Praze jde ještě hlouběji do minulosti. Poprvé ji zde vyučoval Szende Riedl (1831–1873), který v Praze působil mezi lety 1854–1860. Bylo to umožněno rozhodnutím císaře Františka Josefa I. z 26. listopadu 1853, kterým panovník povolil zřízení „učitelské stolice uherského jazyka na universitě Pražské“. Jak je patrné, letos na podzim uplyne od tohoto momentu jubilejních 160 let.



Po odchodu Sz. Riedla ale možnost studovat jazyk a literaturu sousedního národa v Praze více než dvacet let nebyla. Teprve jmenováním F. Brábka (1848–1926) započala tradice, která s krátkým (po)válečným přerušením trvá dodnes. Činnost F. Brábka je základním kamenem této tradice, vždyť lektorská cvičení z maďarštiny a maďarské literatury vyučoval plných 43 let!

Až v roce 1925 začaly být vedle Brábkovy lektorátu vypisovány rovněž odborné přednášky, neboť tehdy se habilitoval Pavel Bujnák (1882–1933), který se také později stal prvním československým profesorem maďarské filologie. Po jeho předčasné smrti musela být výuka několik let suplována (např. bohemistou Vladimírem Šmilauerem), jelikož nový docent oboru Vladimír Skalička (1909–1991) byl jmenován až na samém počátku roku 1939. Brzy následovala druhá světová válka a uzavření všech českých vysokých škol.

Poválečná léta byla ovlivněna mezinárodní politickou situací a napjatými vztahy k Maďarům. Maďarština se na Univerzitu Karlovu vrátila teprve v roce 1948, několik měsíců po opětovném navázání diplomatických styků mezi Československem a Maďarskem.

Jistým mezníkem byl rok 1950. Tehdy byla završena reforma vysokoškolské výuky v celé Československé republice, spočívající mimo jiné také v zavedení pevných studijních plánů pro jednotlivé ročníky všech oborů. Poprvé byl v tom roce otevřen takto zreformovaný filologický obor maďarština, jenž byl pak (v průměru ob rok) otevírán po následujících téměř šedesát let. Až do 80. let zajišťovali jeho výuku zejména literární vědec Petr Rákos (1925–2002) a lingvista Julius Bredár (nar. 1924), přičemž prvně jmenovaný si získal značné vědecké renomé i v mezinárodním měřítku. Jejich mladším kolegy se pak stal Jan Mészáros (nar. 1947). V 90. letech začali na oboru pedagogicky působit (a působí dodnes) postupně Evžen Gál, Simona Kolmanová a Angelika Schreierová.

Jakožto samostatný filologický obor byla maďarština otevřena naposledy v roce 2006. Od následujícího roku byla včleněna do areálového oboru středoevropská studia (v rámci kterého se studenti mohou jazykově profilovat na polštinu, slovenštinu či právě maďarštinu). Výuku tohoto oboru zajišťuje [katedra středoevropských studií FF UK](#), která je tak v současnosti jediným pracovištěm v České republice, jež nabízí vysokoškolské studium maďarského jazyka, literatury a historie.

Za oněch 160 let se u nás i v Maďarsku (do roku 1918 v Uhrách) vystřídalo mnoho různých, často extrémních politických režimů a garnitur a také vzájemné politické vztahy obou zemí se v průběhu doby několikrát výrazně proměnily. Avšak zájem o univerzálnější hodnoty a na nich založené sblížování obou kultur se (alespoň zatím) ukázaly být trvalejší než všechny politické konstelace. Univerzita Karlova tak za to dlouhé období vychovala řadu překladatelů a odborníků v maďarské filologii (jinak také hungaristice či hungarologii), kteří se k onomu sblížování snažili a snaží přispět.

Při příležitosti obou zmíněných kulatých jubileí chystá katedra středoevropských studií na výroční datum 26. listopadu 2013 výstavu ve foyer hlavní budovy Filozofické fakulty a také konferenci věnovanou zejména tématu české hungaristiky a česko-maďarských vztahů. Obě akce budou určeny nejen zájemcům o daný obor, ale i celé široké veřejnosti.

Patnáctý březen je tak nejen jedním z maďarských národních svátků – při kterém si Maďaři připomínají začátek revoluce 1848, boj za národní svobodu, básníka Sándora Petőfiho a další –, ale je to i významný svátek pro českou hungaristiku.

Medailonek Františka Brábka

František Brábek (9. 12. 1848 – 23. 5. 1926) se narodil v Branovicích u Týna nad Vltavou. Jeho otec poté působil jako politický úředník v Uhrách, kde mladý František nakonec strávil sedm let svého dětství a kde také začal navštěvovat maďarské gymnázium v Miskolci. Po návratu do Čech v roce 1862 pokračoval nejprve na pražském Akademickém gymnáziu, později na reálném gymnáziu v Táboře. Po maturitě se v roce 1868 vrátil do Prahy na studia a zapsal se na Filozofickou fakultu, kde poslouchal zejména přednášky z přírodovědy a z moderních jazyků.

Byl ustanoven sekretářem redakce Riegrova Slovníku naučného, stal se také externím spolupracovníkem Národních listů. Díky tomu se mohl seznámit s předními českými literáty tehdejší doby (mj. s Janem Nerudou). Později byl jmenován úředním translátorem jazyka maďarského a od roku 1875 učil maďarštinu na české vysoké škole technické.

[Pokračování medailonku](#)

Autor působí jako asistent na katedře středoevropských studií FF UK.